

**Koulun olosuhteiden, itsensä toteuttamisen
mahdollisuuksien ja terveydentilan yhteys koulun
sosiaalisiin suhteisiin 4.–6. luokan oppilaille
kouluhyvinvoinnin näkökulmasta**

Kasvatustiede
Kandidaatintutkielma

Jasmin Juujärvi

24.4.2026

Turku

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijä: Jasmin Juujärvi

Otsikko: Koulun olosuhteiden, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien ja terveydentilan yhteys koulun sosiaalisiin suhteisiin 4.–6. luokan oppilailla kouluhyvinvoinnin näkökulmasta

Ohjaaja: Yliopistotutkija Laura Helle

Sivumäärä: 28 sivua

Päivämäärä: 24.4.2026

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja koettu terveydentila selittävät 4.–6.-luokkalaisten oppilaiden kokemuksia sosiaalisista suhteista. Lisäksi tarkasteltiin, esiintyykö näissä yhteyksissä eroja tyttöjen ja poikien välillä. Tutkimus perustuu koulun hyvinvointimalliin, jossa hyvinvointi jaetaan sosiaalisiin suhteisiin, koulun olosuhteisiin, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksiin ja terveydentilaan.

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, jonka aineistona hyödynnettiin Kouluterveyskyselyn, vuosina 2017–2018 kerättyä kyselyaineistoa. Aineisto koostui 4.–6.-luokkalaisten oppilaiden vastauksista (n = 10 894). Tutkimusmenetelmänä käytettiin regressioanalyysiä, jonka avulla tarkasteltiin selittävien muuttujien (koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja koettu terveydentila) yhteyttä sosiaalisiin suhteisiin.

Tutkimustulokset osoittivat, että kaikki kolme selittävää muuttujaa olivat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä sosiaalisiin suhteisiin. Regressiomallin selitysaste oli korkea, 59,5 %. Voimakkain yhteys havaittiin itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien ja sosiaalisten suhteiden välillä. Sukupuolten välisessä vertailussa tulokset olivat samansuuntaisia, mutta poikien kohdalla koetun terveydentilan yhteys sosiaalisiin suhteisiin oli hieman vahvempi kuin tyttöillä. Sen sijaan itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja koulun olosuhteet olivat hieman vahvempia tytöillä kuin pojilla.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että koulun olosuhteilla, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksilla ja terveydentilalla on suuri merkitys oppilaan sosiaalisiin suhteisiin. Tulokset vahvistavat koulun hyvinvointimallin eri osa-alueiden tiivistä kytkeytyneisyyttä toisiinsa. Tutkimus antaa arvokasta tietoa kouluhyvinvoinnin osa-alueiden yhteyksistä, jonka avulla alakoululaisten oppilaiden hyvinvointia saataisiin edistettyä.

Avainsanat: hyvinvointi, kouluhyvinvointi, koulun hyvinvointimalli, sosiaaliset suhteet, regressioanalyysi, alakoulu, oppilas, sukupuoli

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Teoreettinen viitekehys	6
2.1	Koulun hyvinvointimalli	6
2.2	Tämän tutkimuksen näkökulma	8
3	Tutkimusongelmat	11
4	Menetelmä	12
4.1	Aineiston kuvaus	12
4.2	Aineiston käsittely	12
4.3	Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	13
4.4	Tutkimusetiikka	14
5	Tulokset	16
5.1	Koulun olosuhteiden, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien ja koetun terveydentilan yhteys sosiaalisiin suhteisiin	16
5.2	Koulun olosuhteiden, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien ja koetun terveydentilan yhteys sosiaalisiin suhteisiin tytöillä ja pojilla	17
6	Pohdinta	20
6.1	Tutkimuksen päätulokset	20
6.2	Tutkimustulosten rajoitteet	22
6.3	Johtopäätökset ja jatkotutkimusmahdollisuudet	22
	Lähteet	24
	Aineistolähteet	26
	Liitteet	27

1 Johdanto

Oppilaiden oppiminen edellyttää heidän hyvinvointiaan. Kouluissa on keskityttykin yhä enemmän hyvinvointiin, sillä sen taso ennustaa oppimistuloksia (Parhiala, 2020). Løhren ja kollegoiden (2010, s. 3) tekemä tutkimus osoitti, että 1.–10.-luokkalaisista oppilaista noin 92 % koki kouluhyvinvointinsa hyväksi tai erittäin hyväksi, kun taas 8 % lapsista koki kouluhyvinvointinsa huonoksi tai hyvin huonoksi. Oppilaiden kouluhyvinvointi ei ole siis itsestäänselvyys, sillä joukossa on myös oppilaita, jotka eivät koe hyvinvointiansa hyväksi. Kouluhyvinvointi tulisikin nähdä osana lapsen oikeuksia, sillä YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa (1989) on ohjeita muun muassa hyvään, yhdenvertaiseen ja oikeudenmukaiseen lapsuuteen (Harinen & Halme, 2012, s. 20). Kouluhyvinvointiin liittyvät teemat ovat tärkeitä aiheita tutkittaviksi, sillä oppilaat pystyvät keskittymään paremmin, käsittelemään oppimisen haasteita ja saavuttamaan parempia oppimistuloksia silloin, kun he voivat hyvin (Pirhonen, 2025).

Hyvinvointitutkimuksessa on kuitenkin tutkittu rajallisesti lasten subjektiivisia kokemuksia, kun hyvinvointia on mitattu lähinnä objektiivisesti ja tarkasti mitattavilla tekijöillä, kuten lapsikuolleisuudella (Harinen & Halme, 2012, s. 17). Yksi kouluhyvinvoinnin tutkimuksen keskeisistä tutkijoista on Anne Konu, joka on tutkinut aihetta laajasti Suomessa (2002; 2006; 2019). Viimeaikaisimpiin tutkimuksiin kuuluu Konun ja Lintosen (2019, s. 601) tutkimus yläkoululaisten kouluhyvinvoinnin muutoksesta vuodesta 2008–2009 vuoteen 2017–2018. Tutkimuksessa havaittiin, että kokonaisuutena kouluhyvinvointi oli parantunut oppilailla koulun olosuhteiden, sosiaalisten suhteiden ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien osalta (s. 606). Kouluhyvinvoinnista löytyy kuitenkin vähemmän tutkimustietoa 4.–6.-luokkalaisten osalta, mikä osoittaa tarpeen tutkia myös alakoululaisten oppilaiden hyvinvointia.

Lasten ja nuorten kouluhyvinvoinnin sosiaalisiin ulottuvuuksiin kuuluvat muun muassa opettajat, vertaiset ja vanhemmat. Lasten ystävyys-suhteet ovat tärkeitä hyvinvoinnin ja kouluun sopeutumisen kannalta, sillä heikot tai puuttuvat sosiaaliset suhteet voivat johtaa alhaisempaan subjektiiviseen hyvinvointiin ja itsetuntoon (Maunder & Monks, 2019, s. 211, 222). Alakoululaisille vertaissuhteet ja ryhmään kuuluminen ovatkin tärkeitä, sillä kouluikäisillä tarve tulla hyväksytyksi korostuu vertaisten keskuudessa (Korhonen, 2021). Myös aikuisten tuki on merkittävää, sillä lapsi kiintyy niihin aikuisiin, jotka pitävät huolta hänen hyvinvoinnistaan (Mäkelä & Sajaniemi, 2013, s. 39). Luotettavat ja turvalliset suhteet aikuisiin vahvistavat lasta myös sosiaalisesti (Mäkelä & Sajaniemi, 2013, s. 37). Oppilaiden

kokema yhteenkuuluvuus, vähäisempi kiusaamisen määrä sekä aikuisten tarjoama tuki ovat positiivisesti yhteydessä optimismiin ja mielenterveyteen (Demol ym., 2025; Oberle ym., 2018).

Koska sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä alakoululaisen hyvinvoinnin kannalta, tässä tutkimuksessa valittu näkökulma liittyy sosiaalisiin suhteisiin osana hyvinvointia. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan sitä, miten 4.–6.-luokkalaisten oppilaiden kokemukset koulun olosuhteista, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksista ja koetusta terveydentilasta ovat yhteydessä oppilaan sosiaalisiin suhteisiin. Tutkimuksen aineistona käytetään Kouluterveyskyselyssä vuosina 2017–2018 kerättyä kyselyaineistoa. Tutkimusmenetelmänä käytetään regressioanalyysiä, jonka avulla saadaan tarkasteltua muuttujien välisiä yhteyksiä. Lisäksi tutkitaan, onko sukupuolella vaikutusta tutkimustuloksiin.

2 Teoreettinen viitekehys

Hyvinvointi ei ole käsitteenä yksiselitteinen määritellä, sillä hyvinvointi vaihtelee muun muassa yhteiskunnan tilan, vallalla olevan ajanjakson ja kulttuurin mukaan (Janhunen, 2013, s. 14). Hyvinvointi jaetaan perinteisesti fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (Janhunen, 2013, s. 15). Konu (2002, s. 35) määrittelee kouluhyvinvoinnin tarkoittavan sitä, että koulun hyvinvointia tarkastellaan kokonaisvaltaisesti – kasvatus ja opetus, oppimistulokset sekä hyvinvointi ovat yhteydessä toisiinsa. Kouluhyvinvoinnin rinnakkais- tai alakäsitteinä voidaan pitää kouluviihtyvyyden ja -tyytyväisyyden käsitteitä, jotka pohjautuvat elämänlaadun tarkasteluun (Janhunen, 2013, s. 19).

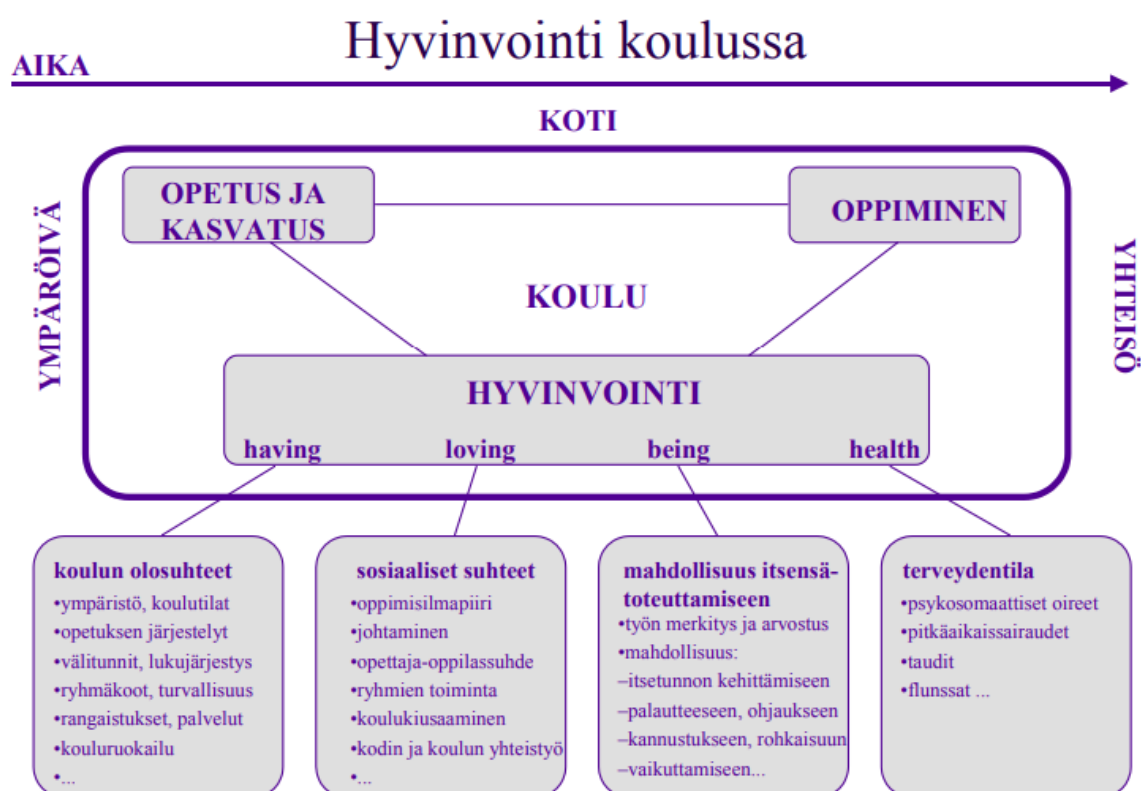
Hyvinvointia tarkastellaan usein yksilön ja yhteisön sekä objektiivisen ja subjektiivisen kokemuksen kautta (Konu, 2002, s. 21). Yksilön hyvinvointiin kuuluvat muun muassa sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen ja onnellisuus, kun yhteisön hyvinvointi sisältää muun muassa elinolot, työllisyyden ja toimeentulon (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos [THL], 2024). Diener (1984, s. 542–543) määrittelee subjektiivisen hyvinvoinnin koostuvan yksilön omista arvioista elämänsä sekä positiivisista että negatiivisista tunnekokemuksista. Subjektiivinen hyvinvointi eroaa objektiivisesta hyvinvoinnista siten, että subjektiivinen hyvinvointi perustuu yksilön omiin kokemuksiin, eikä ulkoisesti mitattaviin tekijöihin, kuten objektiivinen hyvinvointi (s. 542). Tämä tutkimus perustuukin subjektiivisen hyvinvoinnin näkökulmaan, sillä oppilaat ovat itse arvioineet omaa hyvinvointiaan kokemustensa kautta.

Tutkimuksen kohdejoukkona olevien 4.–6.-luokkalaisten oppilaiden kehitysvaihe on hyvä ottaa huomioon lapsia ja nuoria koskevassa tutkimuksessa. 4.–6.-luokkalaisten oppilaat ovat keskilapsuuden kehitysvaiheessa, jossa esimurrosikä voi käynnistyä noin 9–12-vuotiaana lapsen kehityksestä riippuen (Korhonen, 2021). Oppilaat ovat siis juuri varhaisnuoruuden kynnyksellä, joka kattaa ikävuodet 12–14 (Korhonen, 2021). On kuitenkin hyvä tiedostaa, että kasvu ja kehitys ovat alakouluikäisillä hyvin yksilöllisessä vaiheessa, joten oppilailla voi olla paljonkin eroa vertaisiin verrattuna. Kehitysvaihe voikin vaikuttaa oppilaiden arvioihin oman terveyden kokemisesta.

2.1 Koulun hyvinvointimalli

Konu ja Rimpelä (2002, s. 83) esittelevät artikkelissaan kouluhyvinvoinnin käsitteellisen mallin, joka perustuu Allardtin sosiologiseen hyvinvoinnin malliin. Allardt (1976, s. 38) jakaa hyvinvoinnin kolmeen ulottuvuuteen: elintaso (having), yhteisyysuhteet (loving) ja itsensä

toteuttamisen muodot (being). Allardt määrittelee hyvinvoinnin tarpeiden avulla: hyvinvointi määräytyy tarpeiden tyydyttymisen asteella, kun elämänlaatu on elintason liittyvien tarpeiden saavuttamista (1976, s. 32). Konu ja Rimpelä mukailevat hyvinvointimallissaan (kuvio 1) Allardtin hyvinvointiteoriaa, mutta laajentavat koulun hyvinvointimallin neljään kategoriaan, jotka ovat koulun olosuhteet (having), sosiaaliset suhteet (loving), itsensä toteuttamisen mahdollisuudet (being) ja terveydentila (health) (Konu & Rimpelä, 2002, s. 83–84). Tässä mallissa hyvinvointi, opetus, kasvatus sekä oppiminen ovat yhteydessä toisiinsa (Konu & Rimpelä, 2002, s. 83), mikä tekee siitä kouluoloihin sopivan (Konu, 2002, s. 35).

Kuvio 1. Koulun hyvinvointimalli (Konu, 2002)

Koulun olosuhteilla tarkoitetaan sekä koulun sisäistä että ulkoista ympäristöä (Konu & Rimpelä, 2002, s. 85). Näihin kuuluvat muun muassa turvallinen työympäristö, viihtyisyys, melutaso, ilmanvaihto ja lämpötila (s. 85). Lisäksi koulun olosuhteisiin kuuluu opetuksen järjestelyt, säännöt ja rangaistukset sekä terveydenhoito ja kuraattoritoiminta (Konu & Lintonen, 2019, s. 601).

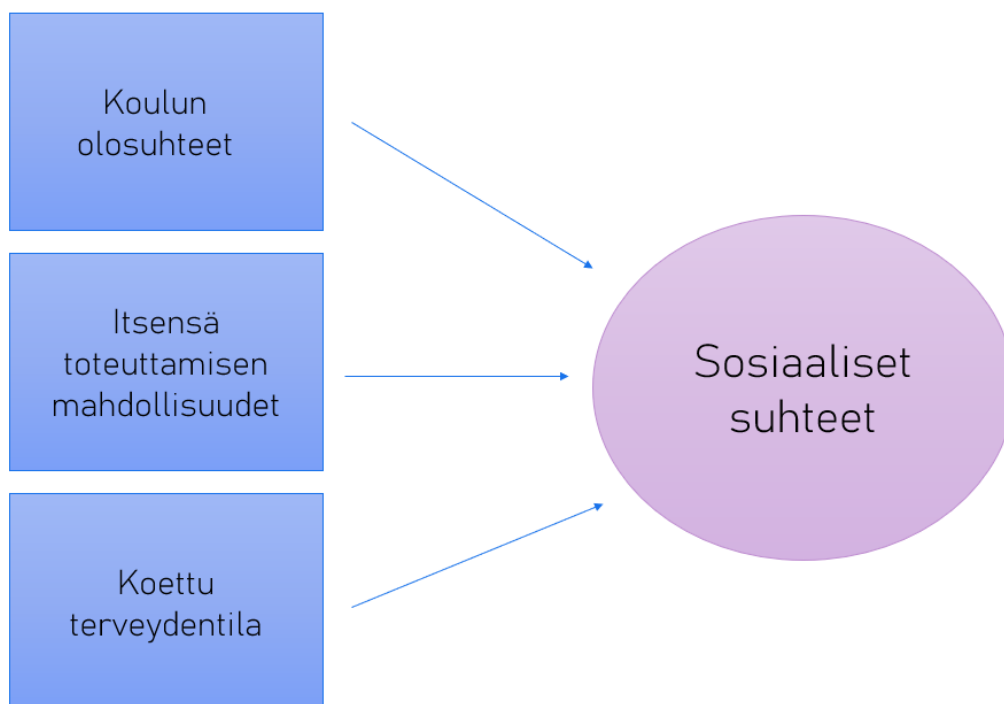
Sosiaaliset suhteet käsittävät oppilaiden keskinäiset suhteet, opettaja-oppilassuhteet sekä vanhempien suhteen kouluasioihin (Konu & Lintonen, 2019, s. 601). Ne kattavat koulun sosiaalisen oppimisympäristön, ryhmadynamiikan, kiusaamisen, kodin ja koulun välisen yhteistyön, koulun päätöksenteon sekä koko koulu yhteisön ilmapiirin (Konu & Rimpelä, 2002, s. 84).

Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet sisältää oppilaan arvostamisen sekä tuen ja avun antamisen oppimiseen (Konu & Lintonen, 2019, s. 601). Jokaisen oppilaan tulisi olla yhtä arvostettu jäsen koulu yhteisölle, ja oppilailla tulisi olla mahdollisuus osallistua päätöksentekoon (Konu & Rimpelä, 2002, s. 84).

Koettu terveydentila sisältää oppilaan subjektiivisen kokemuksen omasta terveydestään sekä psykosomaattiset oireet (Konu & Lintonen, 2019, s. 602). Se käsittää sekä fyysiset että psyykkiset oireet, kuten flunssat, krooniset sairaudet sekä muut sairaudet ja sairastamisen kokemukset (Konu & Rimpelä, 2002, s. 84).

2.2 Tämän tutkimuksen näkökulma

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja koettu terveydentila selittävät koulun sosiaalisia suhteita (kuviot 2). Osa-alueet ovat samat kuin koulun hyvinvointimallissa, jotka on määritelty edellisessä alaluvussa. Aiemmat tutkimustulokset osoittavat, että terveet vertaissuhteet ovat yhteydessä parempaan subjektiivisen hyvinvoinnin kokemukseen (Alsarrani ym., 2022, s. 1). Myös myönteinen suhde opettajiin ja perheen tuki olivat johdonmukaisesti yhteydessä parempaan mielenterveyteen ja koettuun hyvinvointiin Mooren ja kollegoiden (2018, s. 1961) 11–16-vuotiaita nuoria käsittelevässä tutkimuksessa. Sosiaalisilla suhteilla on siis valtava merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta.

Kuvio 2. Tutkimuksen näkökulma

Koulun hyvinvointimallia on hyödynnetty myös aiemmissa oppilaita koskevissa hyvinvoinnin tutkimuksissa. Esimerkiksi, jos tarkastellaan Konun ja Lintosen (2006, s. 636) tutkimusta nuorimpien, 4.–6.-luokkalaisten osalta, vahvin korrelaatio oli itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien ja sosiaalisten suhteiden välillä. Yksi Konun ja kollegoiden (2002, s. 156) tutkimuksista toteutettiin osana Kouluterveyskyselyä, jossa 8.–9.-luokkalaiset oppilaat vastasivat terveyteen ja elämäntapoihin liittyviin kysymyksiin. Kyseisen tutkimuksen tulokset osoittivat, että tärkeimmät yleiseen subjektiiviseen hyvinvointiin yhteydessä olevat osa-alueet olivat ”itsensä toteuttamisen mahdollisuudet” ja ”sosiaaliset suhteet” (Konu ym., 2002, s. 162).

Myös sukupuolella on todettu olevan merkitystä kouluhyvinvointia tarkasteltaessa. Konun ja Lintosen (2006, s. 637) tutkimuksessa sukupuolen ja luokka-asteiden erojen päähavainto oli, että tytöt ja nuoremmat oppilaat arvioivat kouluhyvinvoinnin myönteisemmäksi kaikilla koulutasoilla. Løhren ja kollegoiden (2010, s. 1) tutkimuksen mukaan pojilla koulutyöstä nauttiminen ja opettajilta saatava tarvittava tuki olivat voimakkaasti ja positiivisesti yhteydessä kouluhyvinvointiin, kun taas tytöillä oppitunneilla häiritseminen oli voimakkaasti ja negatiivisesti yhteydessä kouluhyvinvointiin. Myös Parhialan (2020, s. 9) tutkimuksessa ilmeni sukupuolieroja, sillä tytöt oireilevat helpommin sisäänpäin ja huomaamattomasti, ja

heillä hyvinvoinnin ongelmien kasaantuminen oli yleisempää. Pojat olivat taipuvaisempia heikkoon koulumotivaatioon (s. 9).

3 Tutkimusongelmat

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, korreloivatko kouluhyvinvoinnin osa-alueiden tulokset keskenään, ja onko tytöillä ja pojilla eroa.

Koska sosiaalisilla suhteilla on todettu olevan hyvinvointiin vaikuttava merkitys (Alsarrani ym., 2022; Moore ym., 2018), tämän tutkimuksen hypoteesina on, että koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet sekä terveydentila korreloivat sosiaalisten suhteiden kanssa. Lisäksi tutkitaan, onko tyttöjen ja poikien välillä eroa.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja koettu terveydentila selittävät kokemusta koulun sosiaalisista suhteista?
2. Miten koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja koettu terveydentila selittävät kokemusta koulun sosiaalisista suhteista tytöillä ja pojilla?

4 Menetelmä

4.1 Aineiston kuvaus

Tutkimuksessa käytettiin Aila-tietoarkistosta löytyvää kvantitatiivista aineistoa, joka on kerätty 4.-, 5.- ja 6.-luokkalaisilta oppilailta vuosina 2017–2018 Kouluterveyskyselyn yhteydessä. Oppilaiden taustatietoja ovat sukupuoli, ikä, luokka-aste ja luokkatunnus, joista tarkastellaan sukupuolten välisiä eroja. Osallistujat ovat aktiivisten vapaaehtoisikoulujen oppilaita, jotka täyttivät kyselylomakkeen. Aineisto koostuu 10 894 vastauksesta, joista tyttöjä on 5354 ja poikia 5540. Neljäsluokkalaisia vastaajista on 3730, viidesluokkalaisia 4131 ja kuudesluokkalaisia 3033. Kyselyn kysymykset koostuvat koulun hyvinvointimallin neljästä osa-alueesta, jotka ovat sosiaaliset suhteet, koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentila. Kysymykset on esitetty väittäminä ja monivalintakysymyksinä. Väittämät ovat kolmiportaisen Likert-asteikon mukaisia, ja niiden vastausvaihtoehdot ovat: ”eri mieltä” = 0, ”ei samaa eikä eri mieltä” = 1 ja ”samaa mieltä” = 2.

4.2 Aineiston käsittely

Tutkimusaineisto ladattiin suoraan Aila-tietoarkistosta tietokoneelle luotuun tiedostokansioon. Sieltä se siirrettiin IBM:n SPSS Statistics-ohjelmaan, josta käytettiin versiota 31. Aineisto saatiin käsiteltävään muotoon, kun väittämät merkattiin selkeämmiksi ja ne ryhmiteltiin kyselylomakkeen mukaisesti. Tutkimusmenetelmänä käytettiin regressioanalyysia, koska sen avulla saadaan tutkittua useamman muuttujan välisiä yhteyksiä, jolloin voidaan tarkastella yksityiskohtaisemmin sitä, miten muuttujat ovat yhteydessä keskenään (Tähtinen ym., 2020, s. 194).

Regressioanalyysiä varten kyselyn väittämistä muodostettiin summamuuttujia (liite 1), koska sen avulla saadaan tiivistettyä samaa asiaa mittaavia tai saman asian eri ulottuvuuksien väittämiä (Tähtinen ym., 2020, s. 80). Tämän avulla pystyttiin tutkimaan summamuuttujien välisiä suhteita. Summamuuttujat testattiin ja niiden tunnusluvut taulukoitiin (taulukko 1). Näistä listattiin väittämien lukumäärä, minimi, maksimi, korrelaatiokerroin, keskiarvo, keskihajonta sekä mittarin reliabiliteettia mittaava Cronbachin alpha.

Taulukko 1. Tutkimuksessa käytettyjen summamuuttujien tunnusluvut

Summa- muuttuja	väittämien lukumäärä	min.	max.	r	KA	KH	α
Koulun olosuhteet	15	0	30	0,40-0,71	23,58	5,24	0,86
Sosiaaliset suhteet	15	0	30	0,41-0,73	25,83	3,95	0,81
Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet	17	0	34	0,40-0,71	28,12	5,43	0,88
Terveystila	10	0	20	0,40-0,41	14,24	4,10	0,83

4.3 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Reliabiliteetti eli luotettavuus on mittarin, mittaustilanteen ja mittauskohteen pysyvyyttä (Tähtinen ym., 2020, s. 84–85). Tutkimuksessa käytettävän mittarin reliabiliteettia testattiin Cronbachin alpha -kertoimella, sillä kertoimen arvon lähestyessä lukua 1, mittariin kuuluvien muuttujien keskinäinen yhdenmukaisuus kasvaa (Tähtinen ym., 2020, s. 87). Koulun olosuhteiden summamuuttuja sisälsi 15 väittämää ja sen Cronbachin alphaskerroin oli 0,86. Sosiaaliset suhteet sisälsi myös 15 väittämää ja sen Cronbachin alphaskerroin oli 0,81. Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet sisälsi 17 väittämää ja sen Cronbachin alphaskerroin oli 0,88. Lisäksi terveydentila sisälsi 10 väittämää ja tämän Cronbachin alphaskerroin oli 0,83. Summamuuttujat olivat luotettavia, sillä Cronbachin alphaskerroimen tulisi saada arvoksi vähintään 0,70 (Tähtinen ym., 2020, s. 86).

Tutkimuksen reliabiliteettiin vaikuttaa myös aineiston keräysmenetelmä. Aineistonkeruussa ei käytetty varsinaista otantamenetelmää, koska koulun hyvinvointiprofiilia ei markkinoitu kaikille kouluille, vaan koulut ovat kuulleet hyvinvointiprofiileista seminaareissa tai toisilta kouluilta (Aila-arkisto, ei pvm.). Täten vastaajiksi valikoitui aktiivisten vapaaehtoisikoulujen oppilaita (Aila-arkisto, ei pvm.), mikä voi johtaa yksipuoliseen aineistoon. Tutkimusaineiston keräämistä rajoitti koulun aktiivisuuden lisäksi oppilaiden pääsy internetiin, koska koulujen välillä oli eroja esimerkiksi internet-yhteyden nopeuksissa, laitteissa ja niiden toiminnassa

(Aila-arkisto, ei pvm.). Tutkimusaineiston luotettavuutta lisää kuitenkin se, että aineisto on suuri ($n = 10\,894$), jolloin yksittäiset vastaukset eivät pääse korostumaan aineistossa.

Validiteetti eli pätevyys tarkoittaa sitä, kuinka hyvin mittarit mittaavat tutkittavaa ilmiötä (Tähtinen ym., 2020, s. 84). Tutkimuksen validiteettia lisää se, että koulun hyvinvointiprofiili on ollut toistuva poikkileikkausaineisto, jolloin kyselyä on käytetty useina vuosina ja tullut täten hyvin testatuksi. Tutkimuksen validiteettia vahvistaa lisäksi se, että tutkimuksessa on hyödynnetty tutkimusteoriaan pohjautuvaa valmista mittaria. Kyselylomakkeen täyttämiseen on kuitenkin voinut vaikuttaa se, miten oppilaat ovat ymmärtäneet siinä olevat kysymykset ja pystyneet vastaamaan niihin. Oppilaalla ei ole ollut mahdollisuutta esimerkiksi lisätä väittämiin tai monivalintakysymyksiin omia näkemyksiään tai perusteluitaan, jotka voisivat selventää oppilaan vastauksia.

Tutkimuksen ulkoiseen validiteettiin eli yleistettävyyteen voi vaikuttaa erityisesti Kouluterveyskyselyyn osallistuneiden aktiivisten koulujen otanta sekä aineistonkeruun ajankohta 2017–2018, koska tutkimuksen tekohetkellä siitä on kulunut jo kahdeksan vuotta. Tutkimuksessa käytetty aineisto ei siis kerro aivan tämänhetkistä, viime vuosien oppilaiden hyvinvoinnin tilannetta, mikä on voinut muuttua muun muassa digitalisaation ja sosiaalisen median yleistymisen myötä. Vastaavaa ja yhtä laajaa tutkimusaineistoa ei ole kuitenkaan saatavilla, koska opetushallitus ei ole jatkanut enää hanketta. On kuitenkin huomionarvoista, että koulun olosuhteet, sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ovat suhteellisen ajattomia ilmiöitä, jolloin tutkimus tarjoaa siitä huolimatta arvokasta tietoa näistä yhteyksistä. Nämä tekijät perustelevat kyseisen aineiston käytön tutkimuksessa.

4.4 Tutkimusetiikka

Tässä tutkimuksessa on huomioitu hyvät tieteelliset menettelytavat, sillä vain täten tieteellinen tutkimus voi olla hyväksyttävää ja luotettavaa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK], 2026). Tutkimuseettisesti aineiston keräämisessä oppilaiden tiedot on vaihdettu koodeihin, jolloin heitä ei voi tunnistaa vastauksistaan. Oppilaita osallistui 175 koulusta, jolloin koulukohtaiset erot eivät ole tiedossa. Oppilaiden taustakysymykset koskivat sukupuolta, ikää, luokka-astetta ja luokkatunnusta, jolloin oppilailta ei kysytty arkaluontoisia tietoja, jotka eivät ole tutkimukselle olennaisia. Yksittäisen koulun tulokset ovat nähtävillä vain koululle itselleen, koska tutkimuskäytössä käytetään vain vastauksia, joissa ei ole koulutunnistetta (Koulun hyvinvointiprofiili). Tuloksia on mahdollista verrata koulun ja kaupungin tai kansallisen tason mukaan, mutta tuloksia ei voi verrata luokkien kesken

(Koulun hyvinvointiprofiili). Aineiston käsittelyssä yksilönsuojasta on huolehdittu edelleen, jotta ketään oppilasta ei voida tunnistaa vastauksiensa perusteella. Tallennettu aineisto poistetaan tiedostoista, kun tutkimuksen arviointi on valmis.

Tutkimuseettisesta näkökulmasta on tärkeää tuoda esiin myös tutkielman tekemisessä hyödynnetyt apuvälineet. Tämän tutkielman tekemisessä on hyödynnetty tekoälytyökaluja. Lähteiden etsinnässä on hyödynnetty Scopus AI-työkalua tieteellisten julkaisujen löytämiseen. Ideoinnissa ja virkkeiden muotoilussa on käytetty ChatGPT-työkalua.

5 Tulokset

5.1 Koulun olosuhteiden, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien ja koetun terveydentilan yhteys sosiaalisiin suhteisiin

Tulokset tarkastellaan ensin sekä tytöt että pojat sisältävässä aineistossa. Regressiomalli oli tilastollisesti merkitsevä, $F(4, 8726) = 3199,49$; $p < 0,001$. Tutkimustulokset osoittavat (taulukko 2), että koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentila ovat yhteydessä sosiaalisiin suhteisiin, ja tulos oli tilastollisesti erittäin merkitsevä, sillä $p < 0,001$ (Tähtinen ym., 2020, s. 42).

Taulukko 2. Selittävien muuttujien yhteys sosiaalisiin suhteisiin

Regressioanalyysi selittävien muuttujien yhteydestä sosiaalisiin suhteisiin					
	B	SE B	Beta	t	p
Koulun olosuhteet	0,22	0,007	0,29	30,10	< 0,001
Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet	0,35	0,007	0,47	48,02	< 0,001
Terveydentila	0,11	0,007	0,12	15,19	< 0,001

Regressiokertoimissa (B) selittävien muuttujien välillä on hieman vaihtelua, mutta itsensä toteuttamisen mahdollisuudet (0,35) on eniten yhteydessä sosiaalisiin suhteisiin. Seuraavaksi eniten koulun olosuhteilla (0,22) on yhteys sosiaalisiin suhteisiin. Pienin yhteys on havaittavissa terveydentilan osalta (0,11). Kaikkien selittävien muuttujien ja sosiaalisten suhteiden välillä löytyi tilastollisesti merkitsevä positiivinen korrelaatio, mikä viittaa siihen, että mitä suurempi arvo selittäväällä muuttujalla on, sitä suurempi arvo on sosiaalisilla suhteilla (Tähtinen ym., 2020, s. 195).

Standardoitujen regressiokertoimien (Beta) tarkastelu osoittaa, että itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ovat tarkastelluista muuttujista vahvimmin yhteydessä sosiaalisiin suhteisiin (0,47). Koulun olosuhteiden yhteys on tätä heikompi (0,29), mutta terveydentilan yhteys on selvästi heikoin (0,12).

Regressiomallin selitysaste oli 59,5 %, jolloin koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentila selittävät 59,5 % sosiaalisia suhteita.

5.2 Koulun olosuhteiden, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien ja koetun terveydentilan yhteys sosiaalisiin suhteisiin tytöillä ja pojilla

Regressioanalyysi tehtiin myös erikseen tytöille ja pojille, joista tyttöjen tulokset käsitellään ensin (taulukko 3). Tytöillä regressiomalli oli niin ikään tilastollisesti erittäin merkitsevä, $F(3, 4439) = 2034,88$; $p < 0,001$.

Taulukko 3. Selittävien muuttujien yhteys sosiaalisiin suhteisiin tytöillä

Regressioanalyysi selittävien muuttujien yhteydestä sosiaalisiin suhteisiin tytöillä					
	B	SE B	Beta	t	p
Koulun olosuhteet	0,23	0,01	0,29	21,49	< 0,001
Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet	0,37	0,01	0,47	34,78	< 0,001
Terveydentila	0,09	0,01	0,10	8,80	< 0,001

Tutkimustulokset osoittavat, että selittävien muuttujien vaihtelut tytöillä ovat pitkälti linjassa koko aineiston tulosten kanssa. Regressiokertoimissa itsensä toteuttamisen mahdollisuudet (0,37) on eniten yhteydessä sosiaalisiin suhteisiin. Seuraavaksi eniten koulun olosuhteilla (0,23) on yhteys sosiaalisiin suhteisiin. Pienin yhteys on havaittavissa terveydentilan osalta (0,09).

Myös standardoidut regressiokertoimet ovat lähes samat kuin koko aineistossa. Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ovat eniten yhteydessä sosiaalisiin suhteisiin (0,47). Koulun olosuhteet ovat heikommalla (0,29) ja pieni eroavaisuus löytyi terveydentilan kohdalta, jolla on heikoin yhteys (0,10).

Regressiomallin selitysaste tytöillä oli 57,9 %. Tytöillä koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentila selittävät 57,9 % sosiaalisia suhteita.

Regressioanalyysin tulokset tarkasteltiin myös poikien osalta (taulukko 4). Pojillakin regressiomalli oli tilastollisesti erittäin merkitsevä, $F(3, 4284) = 2194,59$; $p < 0,001$.

Taulukko 4. Selittävien muuttujien yhteys sosiaalisiin suhteisiin pojilla

Regressioanalyysi selittävien muuttujien yhteydestä sosiaalisiin suhteisiin pojilla					
	B	SE B	Beta	t	p
Koulun olosuhteet	0,22	0,01	0,30	21,17	< 0,001
Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet	0,33	0,01	0,47	33,26	< 0,001
Terveydentila	0,14	0,01	0,13	12,3	< 0,001

Tutkimustuloksista on nähtävissä, että myös pojilla tulokset ovat linjassa koko aineiston tulosten kanssa. Regressiokertoimissa itsensä toteuttamisen mahdollisuudet (0,33) on eniten yhteydessä sosiaalisiin suhteisiin. Seuraavaksi eniten koulun olosuhteilla (0,22) on yhteys sosiaalisiin suhteisiin. Pienin yhteys on havaittavissa terveydentilan osalta (0,14).

Sama ilmiö toistuu standardoiduissa regressiokertoimissa. Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ovat yhtä lailla voimakkaimmin yhteydessä sosiaalisiin suhteisiin (0,47). Koulun olosuhteissa on aivan pieni eroavaisuus, vaikka siinäkin on havaittavissa heikompi yhteys (0,30). Lisäksi terveydentilan yhteys sosiaalisiin suhteisiin on hieman korkeampi tyttöihin verrattuna, mutta silti selvästi heikoin (0,13).

Regressiomallin selitysaste pojilla oli 60,6 %. Pojilla koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentila selittävät 60,6 % sosiaalisia suhteita.

Tutkimustuloksista käy ilmi, että tyttöjen ja poikien tuloksissa on jonkin verran eroavaisuuksia, vaikka ne johdattelevatkin pitkälti koko aineiston tuloksia.

Regressiokertoimissa tytöillä itsensä toteuttamisen mahdollisuudet (0,37) on vähän korkeampi kuin pojilla (0,33). Lisäksi tyttöjen koulun olosuhteet (0,23) on hieman suurempi kuin poikien (0,22). Kuitenkin terveydentila on pojilla suurempi (0,14) kuin tytöillä (0,09). Suurin ero tyttöjen ja poikien välillä löytyykin terveydentilan yhteydestä sosiaalisiin suhteisiin, jossa pojilla terveydentila on hieman vahvemmin yhteydessä sosiaalisiin suhteisiin. Myöskään

standardoiduissa regressiokertoimissa ei havaittu merkittäviä eroja tyttöjen ja poikien välillä. Itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien yhteys on yhtä korkea sekä tytöillä että pojilla (0,47). Koulun olosuhteiden yhteys oli lähes samansuuruinen (tytöt 0,29 ja pojat 0,30). Suurin ero havaittiin terveydentilassa, jossa yhteys oli hieman vahvempi pojilla (0,13) kuin tytöillä (0,10), vaikka ero oli hyvin pieni.

6 Pohdinta

Tässä tutkimuksessa selvitettiin, miten koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentila ovat yhteydessä 4.–6.-luokkalaisten oppilaiden koulun sosiaaliin suhteisiin. Tutkimustulokset osoittavat, että koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentila olivat yhteydessä sosiaaliin suhteisiin, ja tulokset ovat tilastollisesti merkitseviä. Tulosten selitysaste oli korkea, sillä koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet sekä terveydentila selittävät 59,5 % sosiaalisia suhteita. Vahvin korrelaatio löytyi itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien ja sosiaalisten suhteiden väliltä. Sukupuolella ei ollut juuri vaikutusta tuloksiin, sillä tyttöjen ja poikien tuloksissa ei ollut merkittäviä eroavaisuuksia. Tyttöjen ja poikien tulokset johdattelivat molemmat sukupuolet sisältävää tulosta.

6.1 Tutkimuksen päätulokset

Tulokset vahvistavat hypoteesin, että koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet sekä terveydentila ovat yhteydessä koulun sosiaaliin suhteisiin 4.–6.-luokkalaisilla. Korkeaa selitysastetta voi selittää se, että hyvinvoinnin osa-alueet muodostavat kokonaisuuden, jota osa-alueet tukevat keskenään. On kuitenkin huomattavaa, että 59,5 % selitysaste on niin suuri, että osa-alueilla on vahva yhteys. Koska hyvinvointi on laaja käsite, tutkimuksen tuloksille voi olla useita todennäköisiä selityksiä. Sekä yksilölliset että kouluympäristöä koskevat tekijät voivat vaikuttaa oppilaaseen sekä hänen subjektiiviseen kokemukseensa omasta hyvinvoinnista.

Tässä tutkimuksessa vahvin yhteys löytyi itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien ja sosiaalisten suhteiden välillä, jonka tulos on yhteneväinen aiempien tutkimustulosten kanssa (Konu & Lintonen, 2006). Konu ja Lintonen (2006, s. 636) raportoivat saman ilmiön 4.–6.-luokkalaisilla, mikä vahvistaa käsitystä siitä, että näiden osa-alueiden välinen tiivis yhteys on pysynyt samankaltaisena suhteessa aikaisempaan tutkimukseen. Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet voivat vaikuttaa oppilaan hyvinvointiin vahvasti, sillä oppilas saa vaikuttaa omaan tekemiseen ja hän kokee onnistumisen tunteita, mikä voi vahvistaa oppilaan motivaatiota entisestään. On mahdollista, että jos oppilas kokee onnistumisen tunteita ja opettaja tukee oppilaan itsetuntoa ja kehittymistä, vahvistaa se myös oppilaan toimintaa sosiaalisissa suhteissa. Kun oppilas pääsee toteuttamaan itseään, hän kokee koulupäivän merkityksellisemmäksi ja sosiaaliset suhteet voivat täten vahvistua luonnollisesti koulupäivien aikana.

Koulun olosuhteet tarjoavat oppilaille puitteet, joissa heidän hyvinvointinsa ja oppimisensa rakentuvat. Jos oppilas kokee kouluun menemisen esimerkiksi jännittävänä tai pelottavana, koulun olosuhteet eivät tarjoa sitä turvaa, jota oppilas tarvitsee hyvinvointinsa tueksi. Kouluilmapiirin tulisikin olla jokaiselle oppilaalle turvallinen, oikeudenmukainen ja kannustava, sillä se luo edellytyksiä myönteisten sosiaalisten suhteiden muodostumiselle. Alakouluiässä tarve tulla hyväksytyksi korostuu vertaisten keskuudessa (Korhonen, 2021), mikä tekee koulun olosuhteista erityisen tärkeän sosiaalisten suhteiden muodostumiselle. Myös opettajan toiminta osana koulun olosuhteita vaikuttaa sosiaaliin suhteisiin, sillä aikuisten tarjoama tuki ja turvalliset vuorovaikutussuhteet vahvistavat lapsen sosiaalista kehitystä ja hyvinvointia (Mäkelä & Sajaniemi, 2013, s. 37, 39). Näin ollen koulun olosuhteet eivät ainoastaan muodosta oppimisympäristöä, vaan ne myös ohjaavat sitä, millaisia sosiaalisia suhteita oppilaille rakentuu.

Oppilaan terveydentila vaikuttaa keskeisesti hänen mahdollisuuksiinsa osallistua koulupäivään ja rakentaa sosiaalisia suhteita. Kun oppilas voi hyvin sekä fyysisesti että psyykkisesti, mahdollistaa se aktiivisen osallistumisen koulun arkeen ja vuorovaikutukseen muiden kanssa. Heikentynyt terveydentila voi sen sijaan rajoittaa oppilaan läsnäoloa ja jaksamista, mikä vaikeuttaa muun muassa sosiaaliin tilanteisiin osallistumista ja vuorovaikutussuhteiden ylläpitämistä. Sosiaaliset suhteet ovat kuitenkin tärkeitä oppilaan hyvinvoinnin kannalta, sillä heikot tai puuttuvat vertaissuhteet voivat heikentää subjektiivista hyvinvointia ja itsetuntoa (Maunder & Monks, 2019, s. 211, 222). Oppilaan terveydentila voi siis vaikuttaa siihen, miten hän jaksaa edistää ja ylläpitää sosiaalisia suhteita.

Tässä tutkimuksessa sukupuolten väliset erot jäivät vähäisiksi 4.–6.-luokkalaisten oppilaiden osalta. On kuitenkin positiivista, ettei tyttöjen ja poikien välillä ollut suurta eroa. Se voi tarkoittaa, ettei sukupuoli määrittele hyvinvoinnin tasoa, vaan hyvinvointiin voi ennemminkin vaikuttaa muun muassa henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten temperamentti. Tyttöjen ja poikien arvioinnit voivat toisaalta myös poiketa toisistaan. Parhialan (2020, s. 9) tutkimuksessa tytöt eivät näyttäneet oireiluaan ja se oli huomaamattomampaa kuin pojilla. Tämän tutkimuksen kyselylomakkeen täyttämässä ei voida olla täysin varmoja, ovatko tytöt ja pojat vastanneet väittämiin täysin oman kokemuksensa mukaisesti, vaan ovatko he voineet esimerkiksi kaunistella omia kokemuksiaan sosiaalisen suotavuuden mukaisesti.

Tulosta voidaan tarkastella myös kehityspsykologisesta näkökulmasta, sillä lapsuudesta varhaisuoruuteen kehittämisessä on murrosikään liittyviä kehitysvaiheita (Korhonen, 2021).

On mahdollista, että esimerkiksi yläkoululaisilla oppilailla sukupuolten välillä voisi olla enemmän eroavaisuutta, koska murrosiän tuomat muutokset ovat tytöillä ja pojilla hieman erilaisia, ja he kehittyvät eri tahtiin. Olisikin kiinnostavaa laajentaa näkökulmaa siihen, vaikuttaako oppilaiden ikä sukupuolten välisiin tuloksiin. Ilmiön ymmärtämiseksi olisikin hyvä tehdä jatkotutkimusta eri ikävaiheille, jossa nämä kehitysvaiheet huomioitaisiin.

6.2 Tutkimustulosten rajoitteet

Tämän tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava joitakin rajoitteita, jotka liittyvät eritoten tutkimusaineiston keräämiseen ja sen ajankohtaisuuteen. Keskeisin rajoite on aineiston keräysajankohta vuosina 2017–2018, mistä on tämän tutkimuksen tekohetkellä kulunut jo kahdeksan vuotta. Vaikka sosiaaliset suhteet, koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentila ovat ilmiönä suhteellisen ajattomia, yhteiskunnalliset muutokset, kuten digitalisaatio, sosiaalisen median yleistymisen tai korona-ajan vaikutukset ovat voineet muuttaa oppilaiden kokemuksia. Lisäksi on huomioitava, että aineisto on kerätty aktiivisilta vapaaehtoisikouluilta, mikä on voinut johtaa valikoituneeseen ja mahdollisesti yksipuoliseen vastaajajoukkoon. Validiteetin kannalta haasteena on myös itsearviointiin perustuva menetelmä, jolloin oppilailla ei ole ollut mahdollisuutta perustella vastauksiaan, joka on voinut vaikuttaa oppilaiden vastaamiseen.

Lisäksi on huomioitava tilastolliseen analyysiin liittyvät rajoitteet. Vaikka käytetty regressioanalyysi osoitti muuttujien välisiä voimakkaita yhteyksiä ja selitysaste oli korkea (59,5 %), analyysi ei kykene osoittamaan suoria syy-seuraussuhteita. Regressioanalyysissä tarkasteltiin selittävien muuttujien yhteyttä sosiaalisiin suhteisiin, vaikka osa-alueet voisivat olla myös muutoin yhteydessä toisiinsa. Myös tutkimuksessa käytetyt summamuuttujat on muodostettu valmiista kysymyspatterista, mikä rajaa tarkastelun vain Kouluterveyskyselyssä painotettuihin ilmiöihin.

6.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkimuksen keskeisenä johtopäätöksenä voidaan todeta, että koulun olosuhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja koettu terveydentila ovat merkittävästi yhteydessä alakoululaisten sosiaalisiin suhteisiin koulussa. Vahvin yhteys löytyi itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien ja sosiaalisten suhteiden väliltä, mikä korostaa oppilaan osallisuuden, arvostuksen ja onnistumisen kokemusten tärkeyttä kouluympäristössä. Tulokset viittaavat siihen, että tukemalla oppilaan itsetuntoa ja tarjoamalla mahdollisuuksia vaikuttaa omaan

koulutyöhönsä, voidaan samalla edistää myönteistä ryhmädynamiikkaa ja sosiaalista hyvinvointia. Koska mallin selitystaso oli huomattavan korkea, on ilmeistä, että kouluhyvinvoinnin eri osa-alueet muodostavat toisiaan tukevan kokonaisuuden, jossa yhden osa-alueen puutteet heijastuvat herkästi myös muihin osa-alueisiin.

Jatkotutkimuksen osalta olisi ensiarvioisen tärkeää kerätä uutta, nykyhetkeä paremmin kuvaavaa aineistoa, jotta esimerkiksi mahdolliset korona-ajan vaikutukset ja muiden yhteiskunnallisten muutosten pitkäaikaisvaikutukset oppilaiden hyvinvointiin saataisiin näkyviksi. Vastaava tutkimus olisi mielenkiintoista toteuttaa pitkittäistutkimuksena, jolloin osa-alueiden välistä yhteyttä päästäisiin seuraamaan esimerkiksi alakoulusta yläkouluun siirryttäessä. Lisäksi aihetta voisi tutkia laadullisesti, jolloin oppilaiden tarkempi haastattelu voisi tuoda lisää näkökulmia aiheeseen. Kaiken kaikkiaan kouluhyvinvoinnin eri ulottuvuuksien ymmärtäminen on välttämätöntä, jotta kouluista voidaan kehittää yhteisöjä, jotka tukevat oppilaiden hyvinvointia. Täten oppilaat voisivat hyvin ja pystyisivät oppimaan silloin paremmin.

Lähteet

- Allardt, Erik. (1976). *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. WSOY. Porvoo.
- Alsarrani, A., Hunter, R. F., Dunne, L., & Garcia, L. (2022). Association between friendship quality and subjective wellbeing among adolescents: A systematic review. *BMC Public Health*, 22:2420, s. 1–37.
<https://link.springer.com/article/10.1186/s12889-022-14776-4>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542–575.
<https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F0033-2909.95.3.542>
- Harinen, P. & Halme, J. (2012). *Hyvä, paha koulu: Kouluhyvinvointia hakemassa*. Suomen UNICEF, Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisotutkimusseura.
<https://edition.fi/nuorisotutkimusseura/catalog/book/327>
- Janhunen, K.-M. (2013). *Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana*. Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto.
<https://erepo.uef.fi/items/7466a584-21c2-4f50-b846-f18da8b50a2c>
- Konu, A. & Lintonen, T. (2006). School well-being in Grades 4-12. *Health Education Research*, 21(5), s. 633–642.
<https://academic.oup.com/her/article-abstract/21/5/633/750945?redirectedFrom=fulltext>
- Konu, A. & Lintonen, T. (2019). Myönteistä kehitystä kouluhyvinvoinnissa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 84(5–6), s. 601–608.
<https://www.julkari.fi/items/6ce1ab65-2163-477c-88a0-b28a4f977b56>
- Konu, A. & Rimpelä, M. (2002). Well-being in schools: a conceptual model. *Health Promotion International*, 17(1):79-87.
<https://academic.oup.com/heapro/article/17/1/79/550098>
- Konu, A., Lintonen, T. & Rimpelä, M. (2002). Factors associated with schoolchildrens' general subjective well-being. *Health Education Research*, 17(2):155-165.
<https://academic.oup.com/her/article-abstract/17/2/155/661470?redirectedFrom=fulltext>
- Korhonen, L. (26.11.2021). Kasvu ja kehitys eri-ikäkausina. Duodecim. Terveyskirjasto.
<https://www.terveyskirjasto.fi/pla00018>
- Koulun hyvinvointiprofiili. (ei pvm.). Tietoa palvelusta. Viitattu 6.3.2026
<https://koulunhyvinvointiprofiili.fi/tietoa-palvelusta>
- Løhre, A., Lydersen, S. & Vatten, L. J. (2010). School wellbeing among children in grades 1-10. *BMC Public Health*, 10:526.
<https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2458-10-526>

- Maunder, R. & Monks, C. P. (2019). Friendships in middle childhood: Links to peer and school identification, and general self-worth. *British Journal of Developmental Psychology*, 37(2), 211–229.
<https://bpspsychub.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/bjdp.12268>
- Moore, G. F., Cox, R., Evans, R. E., Hallingberg, B., Hawkins, J., Littlecott, H. J. & Murphy, S. (2018). School, Peer and Family Relationships and Adolescent Substance Use, Subjective Wellbeing and Mental Health Symptoms in Wales: A Cross Sectional Study. *Child Indicators Research*, (11), 1951–1965.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s12187-017-9524-1>
- Oberle, E., Guhn, M., Gadermann, A. M., Thomson, K. & Schonert-Reichl, K. A. (2018). Positive mental health and supportive school environments: A population-level longitudinal study of dispositional optimism and school relationships in early adolescence. *Social Science & Medicine*, 214, 154–161.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0277953618303551?via%3Dihub>
- Parhiala, P. (2020). Kouluhyvinvointi: miten voidaan tukea ja mitä tehdä, kun ongelmia ilmenee? *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti: NMI-bulletin*, 30(3), 4–11.
<https://bulletin.nmi.fi/2021/03/02/kouluhyvinvointi-miten-voidaan-tukea-ja-mita-tehda-kun-ongelmia-ilmenee/>
- Pirhonen, E.-R. Opetus- ja kulttuuriministeriö. (30.4.2025). Sivistyksen suunta -kolumni. Hyvinvointi ja oppiminen kulkevat käsi kädessä toisiaan tukien. Viitattu 24.2.2026
<https://okm.fi/-/hyvinvointi-ja-oppiminen-kulkevat-kasi-kadessa-toisiaan-tukien>
- Sajaniemi, N. & Mäkelä, J. (2013). Vertaissuhteet muovaavat lapsen aivoja. (toim.) J. Reivinen, & L. Vähäkylä. *Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen*. Gaudeamus. 37–50.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (27.5.2024). Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Keskeisiä käsitteitä.
<https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointi-ja-terveyserot/keskeisia-kasitteita>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (22.4.2024). Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK).
<https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>
- Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. (2020). *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita*. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja C, Oppimateriaalit 22.

Aineistolähteet

Aila. Tietoarkisto. FSD3272 Koulun hyvinvointiprofiili 2017–2018: alaluokat 4–6.

https://services.fsd.tuni.fi/catalogue/FSD3272?tab=description&study_language=fi

Liitteet

Liite 1. Summamuuttujien muodostus

Mittarin väittämät osa-alueittain:

Luokkahuone on riittävän tilava	Koulun olosuhteet
Luokassa on sopiva lämpötila	
Koulun wc:t ovat hyvät	
Koulun tilat ovat siistejä	
Koulun pihalla voi pelata ja leikkiä	
Koulurakennus on viihtyisä	
Koulurakennus on turvallinen	
Koulun piha on viihtyisä	
Koulun piha on turvallinen	
Ruokailutila on viihtyisä	
Koulutyötä on sopivasti	
Lukujärjestys on hyvä	
Oppitunneilla on hyvä työrauha	
Koulun säännöt ovat selvät	
Terveydenhoitajan luo on helppo päästä käymään	
Luokkani oppilaat viihtyvät hyvin yhdessä	Sosiaaliset suhteet
Ryhmissä työskentely sujuu hyvin luokassani	
Luokkakaverit auttavat toisiaan koulutehtävissä	
Luokkakaverit auttavat toisiaan pulmatilanteissa	
Luokkakaverit tulevat väliin, jos jotain oppilasta kiusataan	
Minulla on ystäviä tässä oppilaitoksessa	
Opettaja kohtelee meitä oppilaita oikeudenmukaisesti	
Opettajien kanssa on helppo tulla toimeen	
Meidän koulun opettajat ovat ystävällisiä	
Kuinka usein sinua on kiusattu koulussa tämän LUKUKAUDEN aikana?	
Kuinka usein sinä olet osallistunut muiden oppilaiden kiusaamiseen tämän LUKUKAUDEN aikana?	

Minun vanhempani pitävät koulutyötäni tärkeänä	Itensä toteuttamisen mahdollisuudet
Vanhempani kannustavat minua onnistumaan kouluasioissa	
Vanhempani auttavat läksyjen tekemisessä, jos tarvitsen apua	
Vanhempani käyvät koulun vanhempainilloissa	
Koulussa minun työtäni pidetään tärkeänä	
Opettaja kuuntelee minun mielipiteitäni asioista	
Oppilaiden mielipiteet otetaan huomioon koulun asioissa	
Koulussamme oppilaat osallistuvat sääntöjen tekemiseen	
Minusta koulutyö on tärkeää	
Huolehdin kouluasioistani	
Pystyn seuraamaan oppituntien opetusta	
Suoriudun läksyistäni	
Saan apua opettajalta, jos tarvitsen sitä	
Saan tukiopetusta, jos tarvitsen sitä	
Saan erityisopetusta, jos tarvitsen sitä	
Opettaja kannustaa minua opiskelussa	
Saan kiitosta, jos olen suoriutunut hyvin tehtävissäni	
Opiskelu on minusta helppoa	
Useimpien oppiaineiden etenemisvauhti on minulle sopiva	
Koulussa on minua kiinnostavia oppiaineita	
Koulussa on minua kiinnostavia kerhoja	
Mitä mieltä olet terveydestäsi? Onko se	Terveydentila
Selkä- tai niskakipuja	
Vatsakipuja	
Jännittyneisyyttä tai hermostuneisuutta	
Vaikeuksia päästä uneen tai heräilemistä öisin	
Päänsärkyä	
Väsymystä tai heikotusta	
Alakuloisuutta	
Pelkoa	
Nuhakuumetta, yskää tai kurkkukipua	